

WAYS TO FORM ALGORITHMIC SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN IN THE PROCESS OF MATHEMATICAL EDUCATION

Kadirov Jasur Abdumalikovich,
Samarkand State University

Annotation: Algorithmic abilities of preschool children are the ability to follow an ideal plan in the process of its implementation, to define in detail the results of algorithmic actions in speech, to present the algorithm, to change and correct algorithmic actions. In the preschool child, in his opinion, it is possible to shape the development of algorithmic thinking in the process of modeling different algorithms in the form of children's games.

Keywords: Algorithmic, skill, ability, culture, thinking.

MATEMATIK TA'LIM JARAYONIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA ALGORITMIK KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI

Kadirov Jasur Abdumalikovich,
Samarqand Davlat Universiteti

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalarning algoritmik qobiliyatlari - bu uni amalga oshirish jarayonida ideal rejaga rioya qilish, nutqlarida algoritmik harakatlar natijalarini batafsil belgilash, algoritmi taqdim etish, algoritmik harakatlarni o'zgartirish va tuzatish qobiliyatidir. Maktabgacha yoshdagi bolada, uning fikriga ko'ra, turli xil algoritmlarni bolalar o'yinlari shaklida modellashtirish jarayonida algoritmik fikrlashning rivojlanishini shakllantirish mumkin.

Kalit so'zlar: Algoritmik, ko'nikma, qobiliyat, madaniyat, fikrlash.

Matematik ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarda algoritmik ko'nikmalarni shakllantirish yo'llari bir qator shartlarga bog'liq:

Birinchidan, bola oldin egallagan bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi muhimdir.

Ikkinchidan, matematik tushunchalarning mazmuni ketma-ketlikda bo'lishi shartdir.

Uchinchidan, bola matematik tushunchalarni o'zlashtirish jarayonini o'rganib, kelib chiqadigan xulosalarni bilishi shart [1-4].

Ushbu vazifalarning bajarilishi bolaning bilim xajmi va aqlining rivojlanganlik darajasiga bog'liq. Shuning uchun birinchi bosqichda pedagog (tarbiyachi)ga aqliy kuch va tirishqoqlikni ko'p talab qilmaydigan masalalarni taklif etish kerak.

Bunda bola sodda matematik tushunchani o'zlashtirishi, keyin esa bora-bora bolaning o'zi mustaqil ishlash ko'nikmasini hosil qilgunicha matematik tushunchalarni rivojlantirib, murakkablashtirish kerak. Algoritmik ko'nikmalarni o'zlashtirish jarayonidan foydalanishning maqsadga muvofiqligi shu tushunchaning mazmuniga ham bog'liq. Har bir tushunchadagi ma'lumotlar matematik tushunchalar va goyalarning mantiqiy tugallangan doirasidir, bu esa tarbiyachi tomonidan faol o'zlashtirilgan, qaytadan ishlab chiqilib oxirigacha ulangan bo'lishi kerak. Bolalarda algoritmik ko'nikmalarni shakllantirishda ta'limning didaktik tamoyillarini hisobga olish kerak.

Algoritmik ko'nikmalarni rivojlantirish va uni murakkablashtirish didaktikaning asosiy qonunlaridan biri bo'lgan inkorni inkor qonuni asosida qurilgan bo'lishi kerak. Bu qonunga ko'ra, bir muammoni boshqa bir muammoga almashtirish ular orasidagi aniq bog'lanishga asoslangan bo'lishi kerak.

Keyingi va oldingi masalalar orasidagi qonuniy boglanish ularning ichki sifati birligidan kelib chiqadi. Bu sifatli birlik har bir to'plam masalalarning qanday maqsad uchun tuzilish strukturasidan kelib chiqadi.

Maqsadni topish uchun harakatlanish zarur. Faoliyatimiz, harakatimiz qanchalik har xil bo'lsa, maqsadni aniqlash, oldindan ko'ra olish imkoniyati shuncha ko'proq bo'ladi.

Fikrlashning chuqurligi matematik aniqligi va masalaning mohiyatiga kirib borish qobiliyatida, asosiysini ikkinchi darajalidan ajrata bilishda ifodalanadi.

Elastikligi faoliyatning bir usulidan ikkinchi usuliga osongina o'tish, faoliyat usulini maqsadga muvofiq o'zgartira olish qobiliyatida ifodalanadi.

Fikrlashning faolligi masalani yechishga qaratilgan tirishqoqlikning doimiyligi.

Fikrlashning tanqidiyligi masalani yechish yo'li to'g'ri tanlanganligiga baho bera olish qobiliyati, faoliyat usulining unumliligida, natijaning to'g'riligida, faoliyatni doimo bir me'yorda saqlash qobiliyatida ifodalanadi.

Ratsional fikrlash turli parametrlarga qo'yib faoliyat usullarini taqqoslash qobiliyati, masalani yechishda kam vaqt sarflanadigan usullarini topa olishda ifodalanadi.

Fikrlashning originalligi qo'yilgan muammo yoki berilgan masalaning ajoyib, boshqa usullardan farqli usul bilan yechishdir. U ko'pincha fikrlashning teranligi va chuqurligi natijasida namoyon bo'ladi.

Fikrlashning mustaqilligi masalaning yechish usulini mustaqil, yordamsiz topa olishida, faoliyatning oraliq hamda oxirgi natijalarini ko'ra bilishda, fikr-mulohazalarining mustaqil, erkin va asosiligidan ifodalanadi.

maktabgacha yoshdagi bolalar tomonidan olingan algoritmik ko'nikmalar har qanday algoritmnini ongli ravishda bajarishini, uni amalga oshirish va tuzishda mustaqillik ulushini bosqichma-bosqich oshirilishini ta'minlab, o'quv, o'yin faoliyati, yurish jarayonida mustahkamlanadi, maqsadni belgilash, boshqarish, tuzatish va aks ettirish qobiliyatini shakllantirish.

maktabgacha yoshidagi bolalar hali algoritmlarni o'zlashtirishga qodir emaslar, ular uzoq vaqt davomida maqsad va faoliyat rejasini saqlab qola olmaydilar, ko'rsatmalarga aniq amal qilishadi va algoritmik faoliyat asoslari ular uchun qiyin. Shuning uchun, bu yoshda, faqat ushbu ko'nikmalarni shakllantirish bo'yicha tayyorgarlik ishlarini olib borish kerak. O'yin jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalar xatti-harakatlar normalari va qoidalarini maqsadga muvofiq ravishda o'zlashtirish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. A.Aliqulov. Elementar matematika tasavvurlarini shakllantirish metodikasi
2. Bikbaeva N.U Alieva U.S Matematika. «Maktabgacha tayyorlov guruxi uchun tarbiyachilari uchun metodik qo'llanma» T., «o'qituvchi» 1999y.
3. Bikbaeva N.U. «Maktabgacha ta'lim muassasasida matematika mashg'ulotlarini rivojlantirish» T., «o'qituvchi» 1998 y
4. Bikbaeva N.U. Ibragimova Z.I. Kosimova X.I. «Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirish» T. «o'qituvchi» 1995 y